

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні Вченої ради
УДУ імені Михайла Драгоманова
“ ____ ” _____ 20 ____ р.

Протокол № _____

Проректор з наукової роботи
професор Г.М. Торбін

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА
ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Рівень вищої освіти: третій
Освітньо–науковий ступінь: доктор філософії
галузі знань 10 Природничі науки
(шифр та найменування галузі знань)
спеціальності 101 Екологія
(код та найменування спеціальності)

Шифри за навчальним планом П01

Київ – 2023 р.

Розробники програми: завідувач кафедри, професор, професор кафедри екології, доктор біологічних наук Волошина Наталія Олексіївна; доцент кафедри екології, кандидат педагогічних наук Лазебна Ольга Миколаївна; доцент кафедри екології, кандидат біологічних наук Шевченко Валентина Григорівна; старший викладач кафедри екології, кандидат біологічних наук Лаврінченко Вікторія Михайлівна.

Рецензенти²:

¹ **Компанець Е.В.** – к.с/г. н., доцент кафедри екології Природничого факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

² **Морозова Т.В.** – к.б.н., доцент кафедри екології та технологій захисту навколишнього середовища Національного транспортного університету

Обговорено та рекомендовано до видання на засіданні Науково-методичної ради УДУ імені Михайла Драгоманова «_____» _____ 20____ року, протокол № ____.

Голова НМР

_____ (підпис)

_____ (Прізвище, ініціали)

² Наскрізна програма рецензується двома провідними фахівцями відповідної предметної галузі (I рецензія – внутрішня, II рецензія – зовнішня).

I. Пояснювальна записка

Наскрізна програма практичної підготовки здобувача вищої освіти складена відповідно до освітньої програми підготовки фахівців освітнього ступеня доктор філософії, галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 101 Екологія, освітньо-наукової програми «Екологія».

Місце практики в професійній підготовці випускника.

Асистентська практика є елементом циклу практичної підготовки доктора філософії, що включено до обов'язкової частини навчального плану ОНП «Екологія».

Міждисциплінарні зв'язки.

Асистентська практика є обов'язковим освітнім компонентом підготовки здобувачів вищої освіти при здобутті освітнього ступеня доктора філософії галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 101 Екологія та взаємопов'язана з передуючими освітніми компонентами навчального плану циклу загальнонаукової підготовки і циклу дисциплін спеціальної підготовки.

Мета і завдання практичної підготовки

Мета практичної підготовки - розвивати систему компетентностей, що містить дослідницьку, методологічну, аналітичну, світоглядну, громадянську, комунікативну, іншомовну, інформаційну, медіа компетентності.

Основними завданнями практичної підготовки є:

- встановити партнерську співпрацю з науково-дослідними установами (відповідно до спеціалізації);
- ознайомитися з методологічними стратегіями розвитку сучасної екологічної науки і практики;
- розвивати вміння доцільно імплементувати зарубіжний досвід сучасної екологічної науки та практики у власне дослідження і науково-педагогічну діяльність;
- цілісно реалізувати комплекс міждисциплінарних знань у розв'язанні професійних завдань;
- формувати уміння будувати освітній процес на засадах використання інноваційних інформаційних технологій;
- удосконалювати на засадах реалізації принципу студентоцентризму та партнерства спілкування із здобувачами першого та другого освітніх рівнів вищої освіти;
- формувати уміння реалізовувати індивідуальну стратегію розвитку здобувачів першого та другого освітніх рівнів вищої освіти;
- розвивати вміння впроваджувати власні наукові здобутки у процесі викладацької діяльності.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-наукової програми:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	ПР07. Уміти спілкуватися іноземною мовою в науковій, виробничій та соціально-суспільній сферах діяльності.	ЗК05. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

2.	ПР08 Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.	ФК05. Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців. ЗК07. Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.
3.	ПР02. Уміти використовувати концептуальні екологічні закономірності у професійній діяльності.	ФК06. Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
4.	ПР05. Демонструвати здатність до організації колективної діяльності та реалізації комплексних природоохоронних проектів з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.	ФК07. Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.
5.	ПР11. Уміти використовувати сучасні інформаційні ресурси з питань екології, природокористування та захисту довкілля. ПР14. Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.	ФК08. Здатність до самоосвіти та підвищення кваліфікації на основі інноваційних підходів у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

II Види та терміни проходження практик

Практична підготовка аспірантів включає:

№ з/п	Вид практики	Назва практики	Кількість тижнів	Кількість кредитів ЄКТС	Семестр	Орієнтовні терміни проведення
1	<i>Виробнича</i>	Асистентська	2	3	5	листопад

III. Бази проведення практик

Місцем проведення асистентської практики можуть бути кафедри університету або іншого закладу вищої освіти та/або організації та установи, які здійснюють науково-дослідницьку роботу за спеціальністю аспіранта

IV. Організація практичної підготовки

Асистентська практика здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти є суттєвим компонентом їх підготовки до науково-педагогічної діяльності та видом практичної діяльності здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти щодо здійснення освітнього процесу в закладах вищої освіти, яка передбачає презентацію власних наукових досягнень здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої

освіти, а також викладання певних навчальних дисциплін, організацію всіх видів освітньої та наукової діяльності здобувачів першого та другого освітніх рівнів вищої освіти.

Здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти у закладах вищої освіти відповідно до Закону України "Про вищу освіту" (2014 р.) і Закону України "Про освіту" (2017 р.) та Стратегії розвитку вищої освіти України на 2021-2031 роки повинен набути здатності:

- інтегрувати наукові дослідження та інновації у навчальні плани й освітні програми другого та третього освітніх рівнів підготовки фахівців;
- реалізовувати стратегічні орієнтири та тенденції сучасної освіти у вітчизняному, європейському і світовому вимірі;
- створювати методологічні засади сучасної вищої освіти у контексті нових освітніх парадигм та підходів;
- опанувати особливості професійної підготовки здобувачів за освітньо-професійними програмами спеціальності 101 Екологія;
- розуміти специфіку організації науково-дослідної роботи здобувачів першого та другого освітніх рівнів вищої освіти у форматі наукових гуртків та інших форм навчання на дослідницькій основі.

Уміти:

- реалізовувати сучасні наукові й освітні стратегії у власній науковій й викладацькій діяльності;
- імплементувати в науково-педагогічну діяльність здобутки вітчизняної та зарубіжної педагогічної науки та власні доробки;
- презентувати свої наукові ідеї;
- інтегрувати міждисциплінарні теоретичні знання та практичний досвід;
- розробляти й реалізовувати індивідуальну стратегію розвитку здобувачів першого та другого освітніх рівнів вищої освіти;
- здійснювати моніторинг якості освіти й досягнень здобувачів першого та другого освітніх рівнів вищої освіти;
- цілісно впроваджувати положення освітньої програми;
- провести сучасне лекційне, семінарське та практичне заняття;
- здійснювати рефлексивно-аналітичну діяльність.

Асистентська практика організовується кафедрою екології під керівництвом відділу практичної підготовки Українського державного університету імені Михайла Драгоманова та природничого факультету.

Керівниками практики призначаються науково-педагогічні працівники кафедри (наукові керівники здобувачів).

Асистентська практика проводиться згідно з навчальним планом підготовки здобувача вищої освіти за напрямом підготовки 10 Природничі науки, спеціальністю 101 Екологія, ОНП «Екологія».

Направлення аспірантів на практику здійснюється на підставі наказу ректора з попереднім формуванням наказу щодо проходження практики.

Методичне керівництво асистентською практикою аспірантів здійснює викладач кафедри, у якого заплановано години. Відповідальність за проведення практики покладено на завідувача кафедри та декана факультету.

Керівництво практикою аспірантів від підприємства здійснюють керівники відповідних відділів, які призначаються наказом керівника підприємства чи установи.

Обов'язки аспіранта:

- виконувати вказівки керівників практики;
- виконати програму практики;
- оформити згідно усіх вимог щоденник і звіт з асистентської практики;
- захистити звіт перед комісією з практики, сформованої з викладачів кафедри.

Обов'язки керівників практики:

Керівник практики від закладу вищої освіти (ЗВО):

- забезпечує аспірантів методичними рекомендаціями (програмою практики);
- проводить інструктаж щодо порядку проходження асистентської практики;
- здійснює керівництво розробкою індивідуальних планів проходження практики аспірантами;
- контролює проходження практики аспірантами-практикантами;
- перевіряє звіти аспірантів про практику та виставляє оцінку до захисту.

Керівник практики від підприємства, організації чи установи:

- проводить інструктаж практикантів з питань охорони праці та техніки безпеки;
- ознайомлює аспірантів з організаційною структурою, системою управління, науковою, еколого-просвітницькою, природоохоронною діяльністю установи (підприємства, організації) відповідно до завдання керівника практики від ЗВО;
- контролює проходження аспірантами практики на підприємстві;
- контролює порядок ведення аспірантами щоденників з практики, підписує звіти про виконання програми практики після її закінчення.

V. Підведення підсумків практик

Звіт про асистентську практику аспірант складає відповідно до календарного графіку проходження практики та додаткових вказівок керівників практики від ЗВО або від підприємства.

Практика аспіранта оцінюється за 100-бальною системою та зараховується нарівні з іншими освітніми компонентами навчального плану.

VI. Зміст практичної підготовки

6.1 Асистентська практика.

Мета та завдання практики.

Мета практичної підготовки - розвивати систему компетентностей, що містить дослідницьку, методологічну, аналітичну, світоглядну, громадянську, комунікативну, іншомовну, інформаційну, медіа компетентності.

Завданнями практичної підготовки є:

- встановити партнерську співпрацю з науково-дослідними установами (відповідно до спеціалізації);
- ознайомитися з методологічними стратегіями розвитку сучасної екологічної науки і практики;
- розвивати вміння доцільно імплементувати зарубіжний досвід сучасної екологічної науки та практики у власне дослідження і науково-педагогічну діяльність;
- цілісно реалізувати комплекс міждисциплінарних знань у розв'язанні професійних завдань;

- формувати уміння будувати освітній процес на засадах використання інноваційних інформаційних технологій;
- удосконалювати на засадах реалізації принципу студентоцентризму та партнерства спілкування із здобувачами першого та другого освітніх рівнів вищої освіти;
- формувати уміння реалізовувати індивідуальну стратегію розвитку здобувачів першого та другого освітніх рівнів вищої освіти;
- розвивати вміння впроваджувати власні наукові здобутки у процесі викладацької діяльності;
- підготовка звіту і щоденника практики.

Зміст діяльності студентів-практикантів.

Асистентська практика здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти є суттєвим компонентом їх підготовки до науково-педагогічної діяльності та видом практичної діяльності щодо здійснення освітнього процесу в закладах вищої освіти, яка передбачає презентацію власних наукових досягнень, а також викладання освітніх компонентів фахової підготовки, організацію всіх видів освітньої та наукової діяльності здобувачів першого та другого освітніх рівнів вищої освіти.

Базою для проходження практики є профільна випускова кафедра екології. Крім того, здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти може пройти практику на аналогічних кафедрах (підрозділах) в інших закладах вищої освіти або науково-дослідній установі, яка веде підготовку третього освітньо-наукового рівня вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія.

Асистентська практика має дві частини: наукову та викладацьку, кожна з яких містить певний розподіл годин та завдань.

Етапи практики:

1. Консультативне засідання кафедри екології з асистентською практикою з метою ознайомлення здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти з програмою практики, отримання завдань, рекомендацій та форм звітності.
2. Обговорення та затвердження програми практики здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти з науковим керівником.
3. Спостереження за науково-педагогічною діяльністю викладачів кафедри, факультету, університету.
4. Аналіз нормативних й наукових джерел щодо проблеми дослідження й освітнього процесу в сучасному закладі вищої освіти.
5. Планування, викладання та аналіз результатів власної науково педагогічної діяльності.
6. Підготовка та подання звіту про проходження практики.
7. Обговорення з науковим керівником наукового доробку здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти, а також методики проведення навчальних занять.
8. Презентація результатів практики на кафедрі екології.

Види діяльності аспірантів:

1. Аналітична діяльність щодо вивчення сучасних стратегій освіти у вітчизняному та європейському вимірі.
2. Рефлексивно-аналітична діяльність щодо усвідомлення власного наукового доробку й можливостей його імплементації.

3. Участь у наукових конференціях різного рівня.
4. Проведення наукових дебатів та презентація наукових ідей дослідження.
5. Вивчення досвіду викладання провідних викладачів Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.
6. Розробка дидактичного супроводу навчальних дисциплін, з урахуванням сучасних інноваційних тенденцій розвитку вищої освіти.
7. Самостійне проведення занять з навчальних дисципліни (лекцій, семінарів, практичних занять).
8. Індивідуальна робота із здобувачами вищої освіти, керівництво науковими дослідженнями здобувачів першого та другого освітніх рівнів вищої освіти.
9. Участь у позааудиторних заходах, надання індивідуальної допомоги здобувачам першого та другого освітніх рівнів вищої освіти.

Форми звітності студента про практику.

Основними звітними документами проходження асистентської практики здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти є презентація наукового доробку на кафедрі, щоденник та письмовий звіт з переліком видів діяльності та аналізом результатів виконаної роботи. Система оцінювання науково-професійних досягнень здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти включає форми, критерії оцінювання.

Форми контролю. Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку шляхом виведення спільної оцінки за дві частини практики. Звіт підписується і затверджується керівником практики (науковим керівником) та подається у термін, встановлений кафедрою. Звіт завантажується в на онлайн-платформу Moodle в розділ «Асистентська практика» <https://moodle.npu.edu.ua/course/view.php?id=7501>.

Норми оцінювання роботи студентів під час науково-дослідницької практики.

На звітній конференції аспірант звітує про підготовлену звітну документацію та інформую про особливості проходження науково-дослідницької практики. Формою оцінювання є диференційований залік (у відомість записується: «Відмінно», «Добре», «Задовільно» і вказується кількість балів, яку набрав аспірант під час проходження практики).